

SZARVAS ÉS VIDÉKE

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

Szerkesztőség:

Beliczy-utca 11 szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

BÉRMENTETLEN, DE ÉLEK EL NEM FOGADTATNAK.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 8 kor. — Félévre . . . 4 kor.
Negyedévre . . . 2 kor. — Egyes szám . 16 fill.

Kiadóhivatal:

Beliczy-utca 11. szám (saját ház,) hová az előfizetési pénzek intézendők.
Hirdetéseket jutányos áron elfogad.

Kiadó s lapigazgató SAMUEL ADOLF

Az aratás eredménye.

Az ország legnagyobb részében befejezést nyertek már az aratási munkálatok s két figyelemre méltó tanulsággal szolgálnak.

Az egyik az, hogy az aratás eredménye nem volt oly megdöbbentően rossz, mint azt hittük s az országos sajtó s a földművelésügyi minisztérium gazdasági tudósítói hirdették. Az eredmény igen is sokkal jobb volt, mint vártuk. Az utolsó napokban támadt csözések kintinó hitással voltak a fejlődés utolsó stádiumában levő veteményekre. Persze szó sem lehet arról, hogy megfelelő, vagy csak közepes eredménnyel állunk szembe. Bizony jóval alul maradt az a közepesen, de rossznak, vagy inségesnek azért éppen séggel nem mondható. Sehol Magyarországon nem volt olyan rossz a termés, hogy emiatt téli inségtől kellene tartani. Persze szűkecskén lesz a nép a javakban, de távol attól, hogy nyomorognia, éheznie, tönkre mennie kellene. Adassék hála az Istennek, hogy a nagy csapás, amelytől tartottunk, be nem következett. Sem a törvényhatósági, sem az állami funkciók dolgában nem fog zavar beállni, mert a legszükségesebbre meglesz a pénze a gazdának és a munkásának.

A másik szembeéltő körülmény az, hogy sehol az országban nem volt aratási sztrájk. Ami apró zavargás vagy mozgolódás itt-ott előfordult, az jelentéktelen volt és hamarosan elsimult. Hasonló jelenségek minden aratás alkalmával szoktak előadni magukat, ami nem is csoda olyan időben, amikor egyszerre lesz égető szükség milliónyi munkásnépre. Mikor még híre hárva sem volt nálunk a szociáldemokráciának, akkor is előfordultak ilyen esetek. Pedig bizonyos oldalról ugyancsak meghúzták a vészha-

rangokat s buzgón igyekeztek azon, hogy az országot egy nagy aratási sztrájkától való retteggéssel töltsék el. Kigyót békát kiabáltak némely nagyságos urak a népre, azzal a céllal hogy feligazgassák egyes vidékek munkássága ellen a hatóságokat, hogy azok katonaságokkal, csendőrszorongással örködjének az aratás telet. Ugy látszik, azoknak, akik a vaklármát csinálták s a rémhíreket korportáltak, érdekükben állott az hogy az arató munkásnép ellen uszítsák a hatóságokat s a rendelkezésükre álló fegyveres erőt. Érdekükben állott ez azért, nehogy a munkásoknak eszébe jusson maga-abb bért vagy kedvezményeket kérni. Szocialista, sőt anarkista szinben tüntették fel a dolgozó népet, hogy az megfélemlítessék s meg legyen akadályozva az alkudozás és a munka szabadságában. Mindenről ékecsben bizonyítja ezt a rosszhiszemű szándékot, hogy dacára annak, hogy a hatóságok nem ültek fel a vaklármának s csendőrséget, katonaságot nem mozgósítottak az arató nép ellen, az mégis csendben, becsülettel elvégezte a munkáját s aratási sztrájknak híre nyoma sem volt.

Ez a taktika a dolgozó munkásnép ellen a leghatározottabban elítélendő. A józan, becsületes, munkás magyar nép nem szolgált rá arra, hogy izgágának, szocialistának, anarkistának mondják. Hiszen még azok a földmivesek is, akik szocialistának mondják magukat, még ezek is első sorban munkás és magyar emberek, akik vizet nem zavarnak és kerülnek a hatóságokkal való összeütközést. Elvégezik a dolgukat épen úgy, mint más munkások. Megtörtént természetesen nem egyszer, hogy lelketlen izgatók beavatkozása, vagy a hatóságok megtartása miatt zendü-

lésben tört némely falu s vér is folyt — ezek azonban sporadikus jelenségek, amelyek minden új eszme elterjedése s minden új irány feltünésével s minden mozgalom alkalmával előfordulnak. Ezek miatt aztán egy kalap alá fogni az egész magyar népet s rásütöni az igazság és kommunizmus bélyegét, nem szabad. Kintinó dolog ez, amely meghoszulhatja magát. Ne fessük a falra az ördögöt.

Az aratás eredményének mérlegelésekor ne tévesszen meg bennünket az összehasonlítás a múlt év eredményével. Tavaly jó közepes termés volt, sőt az ország egy részben határozottan jó termés. Természetes, hogy az eredmények összehasonlításakor óriási a különbség az idei termés hátrányára. De vegyük elő két-három s négy év előtti termés eredményét, melyek jóval csekélyebbek a tavalyinál s látni fogjuk, hogy a különbség nem olyan elviselhetetlenül borzasztó. Jó beosztással, körültekintő takarékossgal csak elégedélünk valahogy jövő aratásig. Azán hátra van még a tengeri, a gyümölcs, egyéb vetemények, hátra van a szőlő, amelyek megfelelőbb haszonnal kecsegtetnek. Nincs tehát ok arra, hogy elcsüggedjünk.

Sehol Európában nem jó az aratás eredménye ami mindenesetre jótékonyan befolyásolja a buzaárak alakulását. Ennek azonban utját állja részben az, hogy Amerikában viszont jó a termés s ezért nem szállt fel a buza ára olyan mértékben, mint vártuk. Bár felszállt valamit s ez is kárpótól részben az aratás gyenge eredményeért.

TARCZA.

Szerettem egy asszonyt.

*Szerettem egy asszonyt az egész lelkeimmel,
Odaadó, kintzó, gyótró szerelennel.
Álmom megrabolta, az eszem elvette,
Eszegő szómat, csak kacagta, nevette:
Játszott míg a szívem darabokra törte,
Amíg a szememnek elapadt a könnye,
Míg a kacérságát, játékát eluntam. . .
Aztán odahagytam.*

*Asszonyos irással illatos levelke,
Elszoruló szívvel nézem mi van benne:
— Én édes gyótrélmem! kintzó rosszaságom!
Nincs nekem kivüled senkim e világon.
Nincs ki tilkadt ajkam sóvár vágyát oltsa
Szerelmes szavamat lázas csókba fojtsa;
Minden új napomnak új keserve támad. . .
Gyere vissza, mert én meghalok utánad!*

GERŐ ADOLF.

Tébolydai élet.

(Egy nap a gyulai tébolydában)
Irtá: Magyar Mihály.

A társadalom élőhalottjainak, a szerencsétlen elmebetegnek otthonáról: a tébolydáról, a közönség legnagyobb részének téves fogalmai vannak.

Közönségünk a tébolydákra mindenkor bizonyos félelemmel és borzalommal tekintett, el-el gondolva az ennek falai között végbemenő borzalmasságokat és hajmeresztő történeteket, melyeket Xaver Montepin, E. Pittaval stb. írók regényének olvasása és saját képzelete folytán alkotott magának a tébolydáról.

Pedig téves az a nézet, melyet közönségünk képzelete és a rém regényírók fantáziája révén alkotott magának a tébolydáról, mert valójukban ezek az intézetek az állam és társadalom egyik lehumánusabb intézményeit képezik, hol nyoma sincsen a képzelt borzalmasságoknak és kegyetlenségeknek.

Hogy tehát a tébolydák iránt táplált ama téves hiedelmet, mely szerint az ezen intézetekben elhelyezett szerencsétlen betegek mily kegyetlen és rossz bánásmódban részesülnek, most már csak a mesék világába tartozik, ezélszerűnek vélem a tébolydai életet, s annak lakóit főbb vonásokban vázolni abban a reményben, hogy az ezek iránt táplált előítéletet és ellenszenvet, habár csak részben is, sikerülend olvasó közönségünk körében csökkentenem.

Volt ugyan idő, midőn a tébolydák nem a humanizmus, de legtöbb esetben a hatalom eszközeiül szolgáltak, s melyekben nem egy ellenség, vagy alkalmatlan ember fejezte be a másoknak útjában álló életét a nélkül, hogy valaha a tébolydák falaiból kikerült volna. Hisz' alig egy százada még annak, amikor általános az a nézet uralkodott, hogy gépies kényszer, nehéz lánczok, lábra aggatott nagy vasgolyók, bilincsek, sőtét oduk és ütlegek nélkül, a téboly egyáltalában nem is gyógyítható, sőt miként egy ismeretlen szerző leírásában *) olvasám, dr. Povvel 1807-ben az angol alsóház bizottságában kijelentette: hogy a tébolyda csak biztos menhelye, de nem gyógyító intézete az elmebetegeknek, kiket gyógyítani nem lehet.

Hála az orvosi tudomány előrehaladottságának, e

*) Regélt 1865-iki évfolyam 54-lap.

barbár bánásmód mind szükségtelen és embertelen, a tébolydákban végképén megszűnt. A tudomány és humanizmus szövétnéke e helyeket is bevilágosítja, s a tébolydák immár sem a hatalom eszközeiül, sem börtönökül többé nem szolgálnak, hanem kizárólag azzá váltak, aminek tulajdonképeni rendeltetésüknél fogva válniok kellett: az elmebetegek gyógyító és üdülő helyévé, szanatóriumává.

Ily emberbaráti intézmény a Békésvármegye közönsége által fenntartott, s a gyulai közkörházal kapcsolatos elmeegógyintézet is, mely intézet dr. Berkes Sándor és dr. Pándy Kálmán főorvos szak és mintaszerű vezetése alatt, immár országos hírnévre tett szert.

Ez a teljesen modern elmeegógyintézet, mely Békésvármegye közönségének áldozat készsége folytán, 1899. évben 900.000 k. költséggel emeltetett, a közkörház kertjében álló hatalmas két emeletes épület, tágas, jól szellőzhető és a pedánságig tiszta termekkel, folyosókkal és fürdőekkel, továbbá vízvezeték, villanyvilágítás és központi légfűtéssel berendezve. Az izléses és barátságos homlokzattal bíró épületnek két szárnya van, melyek egy tágas befásított udvart, helyesebben kertet öveznek, hol szép időben a fenjáró elmebetegek sétáikat végzik.

Ennek az épületnek jobb oldali része a férfi, baloldali része pedig a női betegek befogadására szolgál. Az első emeleten a bejárat felett vannak az orvosi irodák, ezek felett a második emeleten a nagy táncz, vagy zene terem.

Az épületnek mindkét része három-három osztályra van osztva és pedig akként, hogy az első emeleten vannak a figyelők az újonnan befogadott és a legnyugtalanabb betegek számára, a földszinti osztályokon a csendes és gyógyuló, míg a másodemeleti osztályokon a szintén csendes, de előreláthatólag gyógyíthatatlan elmebetegek vannak elhelyezve. A legsehebbes férfi betegek számára ezenkívül az úgynevezett

Artézi fürdők.

A város által nagy anyagi áldozattal épített artézi uszoda ellen az utolsó időben sok a panasz. A kisebb és lényegtelen panaszok mellett a fő az, hogy a fürdő vize piszkos, zavaros. A főszolgabíró mindenre kiterjedő figyelme ezek alapján f. hó 17-én, alulírott közbenjöttével fürdővizsgálatot rendelt el, a melynek eredményét az alábbiakban közlöm.

Az uszoda roppant nagy mennyiségű vize piszkosnak látszik és nagyon zavaros. A gondosan átszűrt víz üledékét górcső alatt vizsgálva, abban a víz zavarosságát okozó két alkatelemet találtam. Roppant nagy mennyiségben van a vízben az u. n. édesvízi moszat és annak törmeléke. Ez a moszatfaj minden nagyobb mennyiségű álló vízben már pár óra alatt megterem és rövid idő múlva rendkívül el is szaporodik. Ugy látszik, hogy az artézi víz nagyon jó termő ágya ennek az ártalmatlan növénynek és véleményem szerint az uszoda vízének zöldes színe is e moszatnak tulajdonítható. A zavarodást előidéző másik tényező az a sok fehér lepedőszerű képlet, amely az artézi ivóvízben is néhány órai állás után mindig észlelhető. E lepedőcskék szintén ártalmatlan ásványi (valószínűleg kén) lerakódások. Ezek mellett alig számbavehető kis mennyiségben van az artézi uszoda vízében kevés növényállatka, de az egészségre ártalmas bacillusokat a legnagyobb nagyítás mellett sem találtam és nézetem szerint a fürdő vízében ilyenek nincsenek is. Emberi testről származó felhámrészeket még a víz felújítása előtt való napon sem voltak kimutathatók és ha vannak is ilyenek a vízben, a víz roppant tömegéhez viszonyítva, számba sem vehetők.

Tudomásom szerint a többi hygienikus következményekre nézve is történik a fürdőben intézkedés. Ilyenek: a víz gyakori felújítása, kőpöcsészék beszerzése, closették rendben tartása, az emésztőgödrök tisztítása, az üres medence sósavval való ledörzsölése és szigorú fürdőszabályok létesítése.

A helybeli artézi uszoda vize tehát az egészségre, mint fürdővíz teljesen ártalmatlan. Zavarossága ellen igaz, hogy a jó izlésnek lehet kifogása, de ez a zavarosság az artézi víznek természete. És ha ebben a szaklatlanul meleg idei nyárában azzal a gondolattal lépünk az uszoda vízébe, hogy annak zavarosságát csak holmi ártatlan növényi és ásványi törmelékek okozzák, teljesen megnyugodva élvezhetjük egy jó uszodafürdő kelleméit.

Dr. Takács.

HIREK.

Köszvény. A szarvasi társulati polgári leány iskola közgyűlését ma délután 4 órára hívta egybe Haviár Dani elnök, mivel a legutóbbi alkalommal nem volt a gyűlés határozatképes. A gyűlés tárgya most is az, mit a multkor jeleztünk.

Utügyi bizottsági gyűlés. F. hó 23-án szarvas járás utügyi bizottsága, a járási főszolgabíró

nyílt osztály szolgál, mely egy csinos kis kastélyszerű földszintes épület, a főépület bal homlokzatával szemben. Ezen az osztályon vannak ezenkívül a munkatermek, hol ama betegek, kik valamely mesterséget tanultak, s azt betegsükkü dacára folytatni képesek, ápolók felügyelete alatt dolgoznak.

A főépület mindkét szárnyán, ugy a földszinten, mint az emeleten van még az elég kényelemmel és csinnal berendezett négy-négy, összesen tehát 24 külön szoba a hozzá tartozó hat folyosóval, a vagyonosabb első és másodosztályú betegek számára.

Minden egyes osztály külön fürdővel, hol a betegek minden héten legalább egyszer megfürödnek, osztályraktárral, hol ugyancsak a betegek ruhái és felszerelési kellékek őriztetnek, tágas ebédlővel, csinos mosdószobával és folyosóval bir. A folyosó elég tágas, mintegy 4 m. széles és 50 m. hosszú, kerti vaspadokkal, erős tölgyfaasztalokkal és falain tájképekkel ellátva. Napközben a fenjári betegek egy része itt dohányzik, kártyázik, társalog, más része énekel, imádkozik, vagy szitkozódik.

Az egyes osztályok élén a csinos egyenruhájú osztályápolók, ezek alatt az ápolók míg az osztályápolók és ápolók felett, a főápoló rendelkezik; magától értetődően, hogy a női osztályokon ápolónők teljesítenek szolgálatot egy irtalmas nővér, mint főápolónő felügyelete alatt.

Ezek az osztályok nyár évente átlag 500-550 elmebeteg elhelyezést, várva a meggyógyulást és szabadulást vagy pedig a már semmi reményt nem nyújtó élettől való megváltást.

Miután a kezelő orvos urak szives készsége folytán, sikerült ezen elmegyógyintézet statisztikai kimutatásaiba bepillantást nyernem, felhasználom az alkalmat, hogy a mult 1903 évben a kórház tébolydai osztályán ápolott elmebetegek létszámáról, kóralakok szerint egyet-mást megismertsek.

elnöke alatt gyűlést tartott. Az öcsödi vashíd festésére beérkezett pályázatok sorsa felett határozta. A vashíd olaj festékekkel való befestésére 4000 korona van előirányozva.

Erzsébet-szobor leleplezési ünnepélye fog megtartatni Gyulán, a törvényhatósági bizottság rendkívüli közgyűlésével kapcsolatban. A törvényhatósági bizottságnak még az 1902. évben történt elhatározása nyert e szobor leleplezésével megvalósítást. A szobrot a törvényhatóság megbízásából márványba vésve, Felek Gyula szobrász készítette el. Az ünnepély részletes programja szerint délelőtt 10 órakor lesz a rendkívüli közgyűlés a vármegye székházának nagytermében, ezt követően a róm. kath. nagytemplomban istentisztelet tartatik s délelőtt 11 órakor a Göndöcs-népkertben nagy ünnepség kíséretében lesz meg a leleplezés.

Hangversenykörút. A szarvasi férfi dalkar az erdélyi fürdőkben tett hangverseny körútjáról hazatért. A dalkar tagjai (24 voltak) nagyon meg vannak elégedve a körút sikerével s elhatározták, hogy a jövő évben hasonló körutat tesznek. Különösen jól fogadták a dalárdát Tusnádfürdőn. A szép erkölcsi sikeren kívül és azonfelül, hogy kitűnően mulattak, még 130 korona jövedelmet is hozott a vállalkozás.

Tíz évi találkozó. Augusztus 10-én a szarvasi főgymnasiumban ez előtt 10 évvel érettségi vizsgálatot tevők gyűlnek össze találkozóra. A találkozóra. A találkozási ünnepély az Árpád vendéglő kerti helyiségében lesz megtartva. A találkozó között vannak: dr. Dancs Szilárd, dr. Dérczy Ferencz, dr. Martos József, dr. Tardos Dezső, dr. Schiff Izidor, Huszerl János, dr. Jeszenszky Elek, Epstein Miklós, Balla Miklós.

Államsegély. A m. kir. földmívelésügyi miniszter Békéscsaba nagyközségnek 8000 korona államsegélyt engedélyezett munkás-otthon létesítése czéjából.

Mulatságok. Tegnap f. hó 23-án Pesti Lajos jóhirű vendéglős az Erzsébet ligetben levő kioszkban szegedi halpaprikás vacsorát adott, melyen szép közönség volt jelen. A vacsora után az ifjuság táncra perdült és a reggeli órákig volt együtt a társaság emelkedett hangulatban.

Ma este az Erzsébet ligeti kioszkban Roszjarovicz János táncmester zárkörű táncostélyt rendez, melyen nemzetiségi tánczok lesznek bemutatva.

F. hó 30-án a Szarvason időző diák ifjuság rendez az Erzsébet ligetben nyári táncmulatságot, melyre a meghívókat a napokban már szétküldik. A mulatság sikerét biztosítandó az ifjuság több elnököt és védnököt kért föl.

Aratók lopása. Báró Königsvalter Herman csabacsüdi birtokán büntető jogilag is érdekes lopás eset történt. Mintegy 20 arató, miután a buza-termésből az urasággal megosztottak, a gazda keresztjeiből kéveket loptak ki és az ő részükhöz tartozó kereszttekhez dugták. Az eset kitudódott és az aratókat Balla Sándor tisztartó nyomban elcsapta, dacára, hogy októberig voltak szerződve. Ez esetről kifolyólag az aratók ellen az eljárást megindították. Vitás kérdés, hogy minő

Az 1903 évről szerkesztett kimutatás szerint, ebben a tébolydában az egész év folyamán 502 elmebeteg és pedig 286 férfi és 216 nő ápolatott. Az 502 elmebeteg közül bükörban 3 férfi, 6 nő; dühlösségben 2 férfi 8 nő; heveny halluc. elmezavarban 34 férfi, 48 nő, tébolyodottságban 64 férfi, 45 nő, terjedő hűdéses elmezavarban 50 férfi, 11 nő, epilepsziás és histero-epilepsziás elmezavarban 50 férfi, 38 nő, alkoholos elmezavarban 15 férfi, 1 nő, másodlagos elmebörban 23 férfi, 43 nő, veleszületett butaságban 44 férfi és 18 nő szenvedett, míg végre megfigyelés alatt 1 férfi állott.

A fentebb egyes kóralakok szerint kimutatott 502 elmebeteg közül, ugyancsak az 1903 év folyamán meggyógyultak 14 férfi, 16 nő, javultak 31 férfi, 16 nő, gyógyulatlanul 2 férfi, és 14 nő az intézetből elbocsátottak, illetve kivételt, 30 férfi és 16 nő pedig meghalt; ezek szerint tehát az év végén ápolás alatt maradt 363 elmebeteg, kik közül 209 férfi és 154 nő volt.

Az egyes kóralakokat tekintve, a kimutatásból kitűnik, hogy a betegek túlnyomó része heveny halluc. elmezavarban (82), tébolyodottságban (109), epilepsziás és histero-epilepsziás elmezavarban 88 és végre másodlagos elmebörban (86) szenvedett, míg a bükörban (9) és dühlösségben (10) szenvedők száma aránylag csekély, s hogy heveny butaságban szenvedőbeteg az 1903 évben egy sem gyógykezeltetett.

Összehasonlítva a gyógyultak és javultak, valamint a meghaltak számát, legut szembetűnővé válik, hogy habár az elmebetegségek a legveszélyesebb kórok egyikét képezik, a javultak száma (77), a meghaltak számát (46) jóval felülhaladja, mely körülmény méltán az intézet vezetőségét, s a kezelő orvosok hivatottságát dicséri.

(Folyt. köv.)

delictumot követtek el, és hogy milyen bíróság hatáskörébe és illetősége alá tartoznak.

Villámcsapás. Hétfőn délután zivatar volt keletkezében. Nagy villámlás és mennydörgés jelezte közeledtét. Turóczy Mihály 66 éves szarvasi földmives feleségével éppen ekkor tartott haza dinyeföldjéről. Utközben Turóczyt villám sújtotta még pedig olyan szerencsétlenül, hogy nyomban szörnyet halt, feleségének ellenben csodálatosképp semmi baja sem történt. Érdekes, hogy a villám lecsapásakor egy szem eső sem esett.

Házasságok. Ifj. Golián János gyomai segédjegyző, városunk szülötte folyó hó 18-án tartotta esküvőjét Biró Benedek gyomai és kötegyáni földbirtokos bájos és kedves leányával Matildával Kötegyánon — Singer Pál budapesti lakos folyó hó 24- tartja Budapestben, a Rombach u'cai izl. templomban esküvőjét Varga Samu kunszentmártoni állomás főnök szeretetreméltó leányával Elzával.

Tűzek. Mig az óriási szárazság miatt az egész országban mindenünnen nagy tüzesetekről jön a hír, addig városunkat, hála érte a sorsnak, megkímélte az idén pusztításaitól a vörös kakas. Mindössze néhány jelentéktelen tanyai tüzeselünk volt. Igy Kiszelyesok Mihály mótói szőlőkben levő tanyáján 110 kor. értékű szalma és széna égett el; ugyanezen a napon Bányai Sándor hozinai szőlői tanyáján az ől lett a tűz martalékává.

Veszetteg. A hét folyamán több vészettegési eset fordult elő Szarvason. Hrnocsjár Mihály, Bertók Mihály és Gerháth András gazdák kutyáin kitört az ebdűh és több kutyát és két disznót megmartak. A megveszett és megmart állatokat sikerült elpusztítani.

Jóváhagyás. A m. kir. földmívelésügyi miniszter a Békésmegyei Gazdasági Egyesület módosított alapszabályait jóváhagyta.

Minden vevő ki Schlesinger Izidor jóhirű nevű fűszer és csemege üzletében egyszerre vagy részletekben 20 korona értékű árut vesz, csekély 3 korona részletfizetéssel egy fénykép után készült életnagyságu fényképet kap.

Gőz fürdő. A fürdő bérlőség elhatározta hogy minden Vasárnap d. u. férfiak részére, és minden Kedden d. u. Nők részére a gőzfürdő 40 fillérért lesz használható.

Megnyílt az artézi uszoda fürdő. Napjainkban a fürdő rend: Urak: reggel 5—8-ig. Nők: 8—10-ig. Urak: 10-től d. u. 5 ig. Nők: 5—7-ig. Urak: 7—10-ig.

CSARNOK.

Leány.

Irtá: Erdős Renée.

Léni az öregasszony, reggeltől délig nem szunt meg kérni őt, hogy keljen fel, menjen ki a gyönyörű, napos őszi levegőre a kertbe, a fák alá, ahol a sok falevél nagyszerű játékokat tud ilyenkor, mikor a szél viszi a háraszton keresztül, mintha sorba szaladnának valami után.

— Nem kell semmiféle falevél. Egyáltalán nincs szükségem levegőre! — mondta. Az őszi napot pedig utálok. Olyan mint egy öregedő férfi. Én itt akarok maradni az ágyban. Beteg vagyok Te pedig maradj mellettem és ápolj.

— Hogyan ápoljam? Nincs semmi baja hála Istennek.

— Hát íésulj meg. Valamit tégy velem. Szagostad be fenyőmaggal a szobát. Hozd ide a leveles ládám.

A leveles láda odakerült az ágy mellé. A leány mindenféle apróságokat szedgetett ki belőle.

— Nesze dobd a tűzbe. Ezt a csomó száraz virágot meddig őrizzem még? Nem szeretem a száraz virágokat. Ez itt egy kis jegyzőkönyv. A dátumok arról szólnak, mely időben és mily képen vesztettem el a józau eszemet. Nincs szükségem ezekre a fontos feljegyzésekre.

Az öreg nő vinni akarta. Utána kiáltott:
— Hord csak vissza, mégis!
Felkőnyökölt az ágyon, a levegőbe nézett.
Tudja-e Léni asszony, nekem volt egy rokonom,
aki az örültek házában halt meg.

Valószínű, hogy én is oda fogok jutni. Nem.
Az öreg asszony a fejét rázta.
— Ugyan már, hogy beszélhet ilyet?

— Hátha terhelt vagyok? Nem lehet tudni. Néha különös dolgokat észlelek magamon. Éjente hamar sokáig gondolkodtam valami fölött egyszerre olyan furcsa zibbadást érzek a fejemben, ami aztán át száll minden tagomra, a lábom ujjáig. Egyszerre elhagy az emlékező tehetség. Nem tudok semmire gondolni. Ismerős hangok színei kimúlnak a hallásomból, ismerős hangok vonásai elhomályosodnak emlékeimben. Tárgyak, események egy gomolyba olvadnak. Aztán a lehetetlenség egész tömege! Teszem, egy nagy fa beszél, mint az ember, aztán egy házat megfogok, a karomon viszem. Valaki szól hozzám és én neki megyek, levágom a fejét. Mielőtt az ember elalszik, mindenféle boldogság máskál a fejében. Én is így vagyok mondta az asszony.

Tudja-e Léni asszony, nekem volt egy.

— De ezt nem az álom okozza. Oh nagyon is ébren vagyok: Gondolom magamban most ezt láttam, most amatt és mindennek semmi értelme. Egyszerre látom magam, ahogy uszom a levegőben, a két karommal kormányozom magam. És közben szólok ez lehetlenség. Itt vagyok az ágyban. A Léni a másik szobában alszik. És hogy főirázam magam a különös kábultságból ilyeneket mondok: holnap szerda van. Igen bizonyos, hogy szerda van. A szomszéd házában kik laknak? Kik laknak? Egy kis gyermeket a cseléd kintartja az ablakon, hogy lelásson az utcára. Kiesik a kis gyerek, hallja... Aztán észreveszem, hogy ez nem józan dolog, mert álmos nem vagyok, csak a nagy zibbadtságot érzem, eszembe jut, hogy egyszer így elalszom, erősen, mélyen, hogy a szívem dobogása is megszűnik. Olyan leszek, mint egy halott és te akkor eltemettedsz elevenen. És majd fölbredek a sírban, a leszögezett koporsóban, rajtam a nehéz föld az iszonyatos éj és nem tudok lélekzetet venni. Borzalom!

Hagyja el má. Ne mondja tovább, — könyörgött az öreg asszony.

— Ilyenkor nagyon megijedek és felakaram emelni a karom, meg akarok mozdulni és nem tudok. A hideg verejték kítör a homlokomon. Sikoltani szeretnék gyáván, mint a gyerek, de hangom sincs. Ugy magamban beszéllek, ha-ha! nem fogok meghalni, nem az orvosok majd észreveszik. Meg kellett volna írnom egy levélnel, hogy ne zárják le a koporsót s csak kevés földet tegyenek rá s több ilyen dolgot.

— Ez azért van, mert tele a feje furcsa gondolatokkal. Én tudom mivel! Azt is tudom, miért? Az Isten verje meg azt, a kít gondolok, mert ő az oka. A leány vissza feküdt a vankosra és lehunyta a szemét.

— Te Léni, ha az örültek házába kerülök, oda neked is el kell jönnöd. Eljössz-e?

— Hogyan mehetnék?

— El kell jönnöd ha mondom. A keresztleányodé mindenem, a mi csak van, de te velem jössz oda. Ha szeretsz eljössz. Bocssás meg, hogy egyszer fel akaralak pofozni. Akkor volt mikor azt az arcképet összetépted. Léni nem kellett volna tenned. Nem volt hozzá jogod. Akkor még nem tudhattuk, hogy egyszer rossz lesz hozzánk.

— Én akkor is tudtam, én tudtam az első percztől, hogy ide beléptem.

— No hát velem jössz? Csak azt ígérd meg, hátha elhanyagolom magam. Nem lesz a ki megfésüljön, felöltöztessen. Hátha nem veszem észre, mikor piszkos a kezéremüm, három napig elviselek majd egy inget, vagy talán egy létkig. Ha az eszem elhaborul és nem tudok semmiről, lyukas barisnyában járok és ferde cipőkben. Jaj, Istenem.

A borzongásán látszott, hogy ettől fél legjobban, sokkal inkább, mint a testi szenvedésektől. Körül ölelte az asszonyt, hízelt neki, ígért eget földet, csak hogy ne higgye el.

— A szép eszem, a jó kis eszem. Ördög vigye, ha az reudeltetted, hogy bealkonyuljon. De hogy olyan legyenek, mint egy elzüllöt rossz leány... Te nem engedted ugy-e?

— Nem, nem.

— Esküdj meg.

— Az Isten ugy segíjen.

— Jól van, most megeszem a levest, hozd.

Evet, de csak keveset. Az ablakokra nézett, ideges lett.

— Nekem nem kell nap. Ne jöjjön ide, huzd össze a függönyöket.

— Minek ez a nyugtalanág, felelte az asszony.

— Ha még egyszer gyermek lennék, tünődött a másik, olyan árva gyermek, mint én voltam, a kinek se apja, se anyja, se gondviselője. Nem mennék a városba az emberek közé. Vennék egy kis falusi házat, nagy kerttel, abba sok virágot ültetnék, almát nevelnék, rózsát, sok rózsát.

— Csak ne beszéljen, csak ne beszéljen, nyugtatta az öreg.

— A leány szemében felesilllant megint az a jól ismert tűz, a régi, a mi a lelkenek a legjavát már összeégette.

— Akarod tudni, miért nem megyek ki ma a szobából? Ő itt van. Vissza jött. Érzem. Valahol a ház körül jár. Itt a közelben. Én tudom, hogy csupa megbánás és szomorúság, és ezért nem akarom látni. Léni nem akarom látni. Nem bírnám el többé a boldogságot. Megszoktam a szenvedést. Így akarok én már lenni örökké.

Az öreg nő az ablakhoz sietett nyugtalanul nézett ki rajta.

— Mit nézel oly soká, kiáltott rá a leány.

Ha látod szólj neki már, Ne várakoztasd. Kiáltsd a nevét, jó hangosan, erősen, ints neki, mond, hogy jöjjön fel, hogy várom, hallod, kiáltsd erősen a nevét!

Felelős a szerkesztésért Sámuel A. a kiadó.

Nyilttér.

E rovatban közöltékért nem felelős a szerkesztő.

A vallási türelmesség szép példája.

E. hó elsején a N. Iványi zsidóságnak halottja volt, Grósz Dávid kereskedő halt meg. A nagy iványi csekély hívője zsidó hitközségnek, nagyon kis és teljesen megtelt temetője van, úgy, hogy a halottat már benne nem lehetett sírba tenni.

Az elhunyt rokonai és barátai a temetővel szomszédos föld birtokosaihoz fordultak azon szándékkal, hogy bármily áron is vesszének egy darab földet a temető kibővítéséhez.

A megvásárolt föld birtokosait azonban a logmagasabb árak ígéréte sem tette hajlandóvá, hogy földjüktől megváljanak.

Urban Antal földbirtokos a kérő rokonoknak azt felelte: uraim! az én földemből pénzért semmi áron el nem adok, hanem azt készségesen megengedem, hogy halottjait földemen temessék el; ingyen átengedek neki egy sírhelyre valót földemből.

Urban Antal urnak ezen nemeslelkű tényleg úgy hiszem nem szorul dicsőretek.

Ő ugyanezt és oly formán tette, mint egykoron Chesz fia tették, amidőn ösátyánk Abraham Sára felesége részére kért sírhelyet. Mely kerelemre azt felelték: „uram! a legszebb temetkezési helyiségünkben temesd halottadat”, ezt mindenki készséggel megadja.

Ha Chesz fiainak tetét és nevét Szent bibliánk megörökítette, úgy bizonyára Urban ur is megérdemli, hogy nagylelkű tettét is a nyilvánosság tudomására hozzák.

És amidőn azért könyörgünk a mindenhatóhoz, hogy Urban Antal urat nemeslelkű tettéért érdeme szerint minden jóval megjutalmazza, nem mulasztatom el a gyászoló özvegy és az egész család nevében halás köszönetünket nyilvánítani nemes és önmagát dicsőítő tettéért.

Grósz Armin.

Szarvas nagyközség előljáróságától.

Hirdetmény.

Szarvas község előljárósága közhírré teszi miszerint a BIKAZUGI here termés folyó hó 25-én HETFŐN d. e. 9 órakor a CZIGÁNY-ÉRI here termés pedig folyó hó 26-án d. e. 9 órakor fog a helyszínén nyilvános árverésen eladatni.

Szarvason, 1904. július hó 21-en.

Az előljáróság nevében l

Salacz Jozsef,
tájékoztató.

Kovács János,
t. bír.

Özv. Dörgő Lajosné 160 kat. hold

szántóföldje

a Pusztá-Bátrévi állomás mellett jó karban levő tanyái épületekkel együtt 6 évre haszonbérbe kiadó.

Értekezhetni a tulajdonossal MEZŐTURON.

A Breitnerék által birt

üzlethelység

1905. jan. 24-től kiadó

Bővebb tájékozást nyújt

Bárány Béla.

A Franklin-társulat kiadása.

A Magyar Remekírók a magyar irodalom fõművei ötödik sorozata

most jelent meg s így most már 25 kötet került ki a magyar remekíróknak eme leggondosabb és legdíszesebb kiadásából.

A mostani ötödik sorozat különösen értékes. Ebben jelent meg Pázmány Péter válogatott munkái is. Ezt a kötetet jeles tudósunk Frankó Vilmos oly bevezetéssel látta el, mely Pázmány Péter életét és munkásságát vázolja és méltatja, s egyúttal a XVII. század irodalmáról, az akkori magyar társadalmi és közviszonyokról érdekes esszét is nyújt.

Ugyancsak ez a sorozat Bajza Józsefet három évtizedekre menő munkásságának legjavát is beleilleszti a magyar remekírók közé. E kötetet Badics Ferenc válogatta össze és látta el nagybecsű előszóval.

E kötetben kívül megjelent még az V-ik sorozatban Vörösmarty V. kötet, Arany János III kötet és Szigligeti II. kötet.

A már előbb megjelent négy sorozatban a következő művek jelentek meg: Arany János munkái I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte Riedl Frigyes. Csiky Gergely színművei. Sajtó alá rendezte Vadnay Károly.

Czuczor Gergely költői munkái. Sajtó alá rendezte Zoltvány Iren.

Garay János munkái. Sajtó alá rendezte Ferenczi Zoltán.

Kazinczy Ferencz műveiből. Sajtó alá rendezte Váczy János.

Kisfaludi Sándor munkái I. kötet. Sajtó alá rendezte Heinrich Gusztáv.

Kölcsey Ferencz munkái. Sajtó alá rendezte Angyal Dávid.

Kossuth Lajos munkáiból. Sajtó alá rendezte Kossuth Ferenc.

Kurucz költészet. Sajtó alá rendezte Erdélyi Pál.

Reviczky Gyula összes költeményei. Sajtó alá rendezte Korösa Pál.

Gróf Széchenyi István munkáiból. I. kötet. Sajtó alá rendezte Berzeviczy Albert.

Szigligeti Ede színművei. I. kötet. Sajtó alá rendezte Bayer Jozsef.

Tompa Mihály munkái I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte Levay Jozsef.

Vajda János kisebb költeményei. Sajtó alá rendezte Endrődi Sándor.

Vörösmarty Mihály munkái. I. II. III. és IV. kötet. Sajtó alá rendezte Gyulai Pál.

A Magyar Remekírók gyűjteményére tizenegy 5 kötetes sorozatban jelenik meg. A teljes 55 kötetes munka ára 220 korona; az ennek kiegészítőjeként megjelent Shakspeare összes művei hat kötetbe kötve ára 30 korona, melyet a Magyar Remekírók vevői 20 korona kedvezményes áron kapnak.

Megrendeléseket elfogad minden könyvkereskedés és a

Franklin-Társulat

magyar irodalmi intéz és könyvnyomdája.
(Budapest, IV., Egyetem-u. 4.)

